

'טבילת תבניות חד פעמי'

האם 'חד פעמי' נחשב כלי?

בעשרות השנים האחרונות נכנס מאוד השימוש בתבניות סירים אלומיניום חד פעמי, וחלק גדול מהם מיוצרים במפעלים של גוים, מנהג רוב הציבור, שלא צריך לטבול תבניות חד פעמי, אולם מאידך יש מדקדקים שנוקטים שצריך לטבול תבניות חד פעמי, ולכן מפקידים לקנות דוקא ממפעלים בבעלות ישראל שאין צריכים טבילה.

1. סוגי התבניות

בתבניות המצויות ישנם סוגים שונים, סוגים חזקים וסוגים חלשים (באופן כללי מחולק ל-3 דרגות עובי. 1 זולות ודקות. 2. בינוני. 3. עבה במיוחד כמו שמצוי בתבניות ענקיות מוסדיות, או תבניות בצורת סיר בישול חד פעמי, יש סוגים שאפשר לנקות בקל ויש סוגים שקשה מאוד לנקותם. ויש לחקור האם יש הבדל בדיון על פי סוגי התבנית, בסוג החזק שראוי להשתמש הרבה פעמים שאינו נקרע כל כך, וגם קל לנקותו יחשב כלי. אבל

הסוג הפשוט שנקרע ומתקלקל מהר, ובדרך כלל אינם ראויים לשימוש חוזר ומחוררות וקשה לנקותם (ולפעמים מאבד את צורתו עוד לפני השימוש הראשון) לא יחשב כלי. או דלמא סוף סוף כל התבניות חד פעמי סופם לאשפה, במקדם או במאוחר, ואינם כלי.

בגליון זה יתברר, שלושת השיטות של פוסקי זמננו; יש אומרים שלא טעון טבילה כלל אפילו בשימוש חוזר, יש שאין מצריכים טבילה בשימוש ראשון אבל מחייבים טבילה בשימוש חוזר, ויש שמצריכים טבילה אפילו בשימוש ראשון כדין שאר כלי אכילה. והטעם כדלהלן.

2. דיני טבילת כלים

נפסק **בשלחן ערוך** (יו"ד סימן קכ סעיף א) הקונה מהגוי כלי סעודה ממטבח או מזכוכית אפילו הם חדשים, צריך להטבילם במקוה. ממטבח הבית יוסף (שם) בשם הירושלמי (עבודה זרה

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה! (הגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבוע: 100 ₪

שאלה: האם בזמננו צריך לברך 'על טבילת כלים' בטבילת כלים המיוזבים מחו"ל, או שצריך לטבול בלי ברכה?

נפסק **בשו"ע** (יו"ד סימן קכ סעיף א) שהקונה כלי סעודה מגוי חייב להטבילו לפני השימוש.

והנדון כיום, האם זה ודאי שהכלי היה בבעלות גוי, או דלמא כיון שמצוי שותפות ישראל על ידי המניות נמצא שאינו בבעלות גמורה של גוי, ואולי אדרבה כל המפעל היה בבעלות ישראל. ועוד יש לדון האם סוגי הכלים בזמננו יש בהם חיוב גמור לטבולם, או לא?

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחת האפשרויות הבאות:

- בטלפון 02-5377085 שולוחה 4
- בעמדות 'נדרים פלוס', קופת 'עומק הפסט'
- תיבת 'עומק הפסט' בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל gmail.com@5047867

המדור השבוע נודב על ידי ידידינו האברך החשוב רבי אברהם יצחק בר"י סגל שליט"א להצלחה וברכה בכל העניינים

שם הזוכה בהגרלת הגליון הקודם (209) על סך 100 ₪ האברך החשוב רבי דוד ורהפטיג שליט"א 'בית מדרש המרכזי' ישיבת מיר ירושלים

לזכרון עולם בהיכל ד'

זכות הופעת הגליון לעילוי נשמת הרב אביגדור בן רבי ישראל ציפרשטיין זצ"ל נלב"ע י"ט טבת תשל"ו, ואשתו הרבנית עלקא ציפרשטיין בת רבי אהרן נלב"ע כז אדר תש"ז ולעילוי נשמת רבי שלמה יהודה בן רבי אברהם יעקב גרוס זצ"ל נלב"ע כב אדר תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.

הנוצח על ידי בני המשפחה שיחיו

לתרומות והנצחות

חייג עכשיו 02-5377085 שולוחה 8

פרק ה הלכה (טו), שטעם הטבילה הוא כדי שיצאו מטומאת הנכרי לקדושת ישראל. וכתב בספר **איסור והיתר** (שער נח דין עו) שטבילת הכלי דומה לטבילת גר שנכנס לקדושת ישראל בגירות על ידי טבילה. למרות שהיה מותר לישראל להשתמש בכלי של טבילה כאשר היה בבעלות וברשות הגוי, היינו שמום שאותו שימוש לא היה בקדושה.

ומבואר **בביאור הלכה** (סימן שכג סעיף ז ד"ה מותר) שאסור לישראל להשתמש בכלי שקנה מגוי קודם טבילה, אך בדיעבד אם בישל בכלי קודם טבילה המאכל לא נאסר.

3. לא צריך טבילה

חד פעמי אינו כלי: דעת הג"ר **יצחק יעקב ווייס** זצ"ל (דברי השואל בשו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן לב, חלק ח סימן טט), על פי דברי הגידולי **טרה** (להג"ר מנחם מנדל קארגויא שו"ת סימן ז), וכן דעת הג"ר **מרדכי יעקב ברייש** זצ"ל (חלקת יעקב אורח חיים סימן קנב אות ב), והג"ר **שרגא פיינויש שנעעבאלג** זצ"ל (שרגא המאיר חלק ב סימן פג), שכלים חד פעמי, שהדרך להשליכם אחרי שימוש בודד אין להם שם כלי, לענין חיוב טבילה. בלשון המנחת יצחק כתוב שההיתר הוא כי ייעוד הכלי הוא חד פעמי. [ויש שהבינו שלפי המנחת יצחק והחלקת יעקב, מותר אפילו שימוש חוזר כיון שאינו ראוי להשתמש בקבע, אכן בספר מחזה אליהו ועוד מחברי זמננו, כתבו בפירוש שלפי המנחת יצחק והחלקת יעקב כפעם שניה חייב טבילה].

והמנחת יצחק הוכיח כדבריו מדברי הרמב"ם (הלכות כלים פרק ה הלכה ז) חותל של הוצין מוניחין בו הרוטב וכיצא בו אם הוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו מתטמא ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו או שחשב לאכול מה שבתוכו ולזרקו טהור, וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה, ואם חשב עליה מקבלת טומאה. וכן מציינו **בר"ש** מסכת כלים (פרק טז משנה ה) חותל - כלי שעושים מחריות של דקל ומניחין בו תמרים לחים ואוכלין אותם נותן לתוכו ונוטל מתוכו, אבל אם אין יכול להוציא את התמרים אלא אם כן יקרענו או יתיר החריות שלו טהור, דכיון דקורעו ומתירו משליכו לאשפה והוי ההוא תשמיש עראי. וסיים המנחת יצחק שכך מנהג העולם לא לטבול, וכן עמא דבר.

אינו מתכת המחויבת: וכן נוקט הג"ר **ישראל בעלסקי** זצ"ל (שלחן הליוי פרק כד תשובה לה) שיתכן שאין חיוב טבילה בתבניות אלומיניום חד פעמי, כיון שמיועד לשימוש בודד, שכבר נחלקו האחרונים האם צריך טבילה בכלי אלומיניום, וצידד הג"ר **משה פיינשטיין** זצ"ל (אגרות משה יו"ד חלק ג סימן כב), כיון שבפסוק מוזכר חיוב טבילה רק בשם מתכות אף אֶת הַחֶבֶץ וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבְּרָזָל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הַעֲפָרָת (במדבר פרק לא פסוק כב), אבל

אלומיניום היא מתכת חדשה שלא מוזכרת בפסוק ומזה שהפסוק לא הזכיר בכללות 'מתכת' אלא דוקא שש סוגים בלבד, נראה מכך שמהתורה אינם חייבים טבילה, רק מדרבנן. ודעת הג"ר **מברסק** זצ"ל ועוד פוסקים שאלומיניום לא נחשב מתכת אלא אדמה, כידוע ליודעי הכימיה שאין לאלומיניום תכונות של מתכת, כי אם חלק מתכונות של אדמה, ואף שלהלכה נהגו לטבול כלי אלומיניום בברכה, מכל מקום בצירוף מה שהכלי חד פעמי יתכן שאינו חייב טבילה.

נוצר ברשות ישראל: סברא מיוחדת כתב הגר"צ **אבא שאול** זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק א או"ח סוף סימן כד) לגבי צוצנות של קפה נמס וכדומה, שלא צריך להטביל אפילו בשימוש חוזר, כי בשעת הייצור לא נחשב כלי, ורק בשעה שחושב הישראל להשתמש בו אז חל עליו שם כלי, וכלי שנוצר ברשות ישראל לא טעון טבילה, בפרט בכלי זכוכית שחיוב טבילתו מדרבנן.

בדברי הגר"צ יתכן שדבריו שייכים גם לתבניות חד פעמי, שהמפעל מייעד רק לשימוש בודד, מאידך יתכן לומר שתבנית חד פעמי המפעל עשאו לכלי, ואין דעת בכמות השימוש, ורק בצוצנת קפה שכל הייעוד הוא לשמירת התכולה במקרה כזה נחשב שהישראל הופכו לכלי. אכן בספר הג"ר **פסח אליהו פאלק** שליט"א (מחזה אליהו חלק ב סימן נ) כתב בפירוש שכלי שמיועד לשימוש חד פעמי, אפילו אם החליט להשתמש בכלי ג' פעמים או אפילו קצת יותר, לא צריך טבילה מכמה טעמים, ואחד הנימוקים הוא הסברא של הגר"צ שהגוי ייצר את הכלי לשימוש בודד, והישראל החליט לעשותו לכלי רב פעמי.

4. אם משתמש מספר פעמים צריך טבילה
שימוש בודד: הוראת הג"ר **שמואל הלוי ואזנר** זצ"ל (קובץ מבית לוי טו עמוד 78) שאם בדעתו להשתמש רק פעם אחת לא צריך טבילה, אבל אם כוונתו להשתמש בהם יותר מפעם אחת חייבים טבילה, [ואף לשימוש ראשון]. וכעין זה דעת הג"ר **משה שטרנבוך** שליט"א (תשובות והנהגות חלק ג סימן רנט, חלק ד סימן קצב), וכן הורה הג"ר **מאיר ברנדסדופר בעל הקנה בושם** זצ"ל כפי שהעיד בשמו הג"ר **משה ברנדסדופר בעל שליט"א**, שאם זורקו מיד אחרי שימוש ראשון לא טעון טבילה, ובכלי שהדרך להשתמש בו רק פעם אחת יש להקל שאין צריך טבילה, בפרט באלומיניום שחיוב הטבילה שלו לרוב הפוסקים מדרבנן, ויש אומרים שאפילו מדרבנן אין בו חיוב טבילה, כיון שלא היה בזמן חז"ל לא גזרו בו ואין חיוב כלל. אבל כלי שהדרך להשתמש בו כמה פעמים חייב טבילה בברכה.

טומאה שאינו כלי. אבל תבנית חד פעמי המפעל מייצר כלי גמור שראוי לעמוד ימים רבים.

ודוחה את הוכחת המנחת יצחק מדברי הרמב"ם ו"כן הקרן שהיא משתמש ומשליכה אינה מקבלת טומאה, ואם חשב עליה מקבלת טומאה" בקרן

מדובר שמשמש בקרן שלא תיקנו להיות כלי כלל, וזורה אחר השימוש ולכן אינו מקבל טומאה, שאין בו תורת כלי, ואם חשב עליה במחשבתו עשאו כלי ומקבל טומאה.

ויש להוסיף לגבי ההיתר שכתב בשלחן הלווי, שאלומיניום אינו בכלל כלי מתכת שחייבה תורה בטבילה, הרי שיטת כמה פוסקים שאלומיניום חייב בטבילה מדאורייתא, שהוא בכלל כלי מתכות, ולא רק ששה מתכות שהוזכרו בפסוק חייבים אלא הוא הדין כל סוגי המתכות.

ועוד הוכיח לאיסור בקונטרס טהרת הכלים (עמוד נו), שהרי כיום המגשיים משמשות לאחסון למשך זמן מרובה, כפי שמצוי בעוגות ופסטידות שאופים בתוך מגשיים חד פעמי, מקפאיים במקפיא, מפשירים ומחממים, ומוציאים קצת ומשאירים השאר, נמצא שהוא שימוש מרובה ולא שימוש מועט.

ביקון תכולה: ועוד שהרי אין הלכה ששימוש ראשון בכלי לא צריך טבילה, ומה שנהגו העולם להתיר בשם **המהר"ל דיסקין** זצ"ל, שלא צריך לטבול קופסאות שימורים בשימוש הראשון, היינו משום שהמפעל אינו חייב בטבילה בשעת מילוי המיכל, שכלפי המפעל אינו כלי אכילה אלא אחסון בדרך לשיווק המוצר, ולקונה מותר לרוקן את הכלי מתכולתו, שאינו שימוש כלי אלא ירקון התכולה, וידוע בשם **החזו"א** זצ"ל שהחמיר גם בזה והאריך בזה הג"ר **צבי כהן** שליט"א (בספרו טבילת כלים). אבל בתבניות אלומיניום לא שייך ההיתר של 'שימוש ראשון', כיון שהמפעל לא מילא אותה במאכל, ואין היתר להשתמש בכלי ללא טבילה.

6. נוהל וועדי הכשרות

יש הרבה חברות שמשווקות תבניות אלומיניום חד פעמי בכשרות **בד"ץ העדה החרדית ירושלים**; ובכל הסוגים ההכשר הוא רק לגבי שאין חשש מריחה בשומן אסור (מן החי וכדומה), ואינו טעון הגעלה. אבל אין הכשר לגבי האם צריך טבילה, ומי שרוצה להחמיר על עצמו יבדוק שאם כתוב על המוצר מיובא מחו"ל צריך טבילה, ואם לא כתוב מיובא מחו"ל לא צריך טבילה. וכתבו **במדריך הכשרות** (בד"ץ העדה החרדית לחג הפסח תשע"ט חלק א עמוד 207) כלי אלומיניום חד פעמי המיוצרים בחו"ל על ידי גויים, המנהג להקל שאין צריכים טבילה, כהכרעת **המנחת יצחק** (חלק ה סימן לב), אמנם אם מתכוונים להשתמש בהם שימוש קבוע וחוזר, יש לחוש להטבילם גם לפני השימוש הראשון.

החברות שמשווקות תבניות אלומיניום חד פעמי בהשגחת **בד"ץ ברית יוסף**, מופיע על התוויות 'לא טעון טבילה', וביאר דברי, שהיבוא הנפך להיות בעלים על כלי האלומיניום עוד בחו"ל בשעת הייצור במפעל, שעושה קנין שכירות במפעל, וקונה את החומרי גלם קודם שנעשו כלי,

כלי רעוע: דעת הג"ר **משה פיינשטיין** זצ"ל (אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן כג) שלא צריך לטבול כלי שאי אפשר שיעמוד אלא זמן מועט, כי הוא כלי רעוע ואינו מתקיים. למרות שיש הדוחקים את עצמם ומשתמשים בכלי פעמיים או שלש, אינו נהפך בכך לכלי ולא טעון טבילה. אבל אם ראויים להתקיים הרבה זמן ואפשר להשתמש בו יותר מג' פעמים, ורק בגלל שהם זולים זמן ומשתמשים בהם שוב, אפשר שצריך טבילה, כך הגיה בתשובתו בנו הג"ר **דוד פיינשטיין** שליט"א (יד דודי עמוד קצט אות לג).

והוכיח להתיר, מדברי **הרמב"ם** (הלכות כלים פרק ב הלכה א) שכלי מקבל טומאה רק אם הוא דבר של קיימא שאפשר שיעמוד, אבל העושה כלים מן הלפת והאתרוג והדלעת היבשים, שחוקק למדוד בהן וכדומה, שהורים לפי שאינם יכולים לעמוד אלא זמן מועט. ויסוד הדברים מביאיים גם **בתוס'** (שבת דף טו. ד"ה טמא). אם כן כיון שלא מקבלים טומאה, גם אינם טעונים טבילה משום שלא נחשבשים כלי.

שימוש חוזר: וכתב **בגליון לענין הלכה** (גליון 208 ויקהל תשע"ט) עדות **מגדולי תלמידיו** שליט"א בשמו, שבשימוש חוזר הורה הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל שצריך טבילה, וכבר העירו שבתשובתו באגרות משה משמע, שגם בשימוש שני ושלישי לא צריך טבילה, אם ראוי להתקיים זמן מרובה. וצ"ע.

5. צריך טבילה אפילו בשימוש ראשון

לדעת הג"ר **יוסף שלום אלישיב** זצ"ל (טבילת כלים כהלכתא פסקי הגר"ש אות לה) והג"ר **מנשה קליין** זצ"ל (משנה הלכות חלק ז סימן קיא), והג"ר **חיים גריינמן** זצ"ל, והג"ר **יחזקאל ברוטלר** זצ"ל ויבלדחט"א הג"ר **ניסים קרליץ** שליט"א (חוט שני הלכות טבילת כלים עמוד כו), והג"ר **יהודה בויאר** שליט"א והג"ר **נתן קופשיץ** שליט"א (קונטרס טהרת הכלים עמוד קכב, טבילת כלים כהלכתא עמוד צב), שיש חיוב גמור לטבול תבנית אלומיניום חד פעמי בלי ברכה לפני השימוש, כיון שהוא כלי גמור.

וביאר בחוט שני שכיין שאפשר להשתמש בכלי יותר מפעם אחת חייב טבילה, אפילו שאין דעתו להשתמש בכלי יותר מפעם אחת. (משמע מדבריו שאם לא ניתן להשתמש בכלי שימוש חוזר אינו טעון טבילה). והוסיפו הג"ר **ניסים קרליץ** (חוט שני טבילת כלים עמוד לט), והג"ר **נתן קופשיץ** שלא מועיל נייר אפיה בתבנית לפוטרו מחיוב טבילה, כי נחשב השתמשות בכלי עצמו, אף שהאוכל לא נוגע בתבנית.

וביאר במשנה הלכות, כיון שהכלי ראוי לשימוש חוזר, והוא מתכת האמור בתורה, חייב טבילה, ומה שמבטלים בו רק פעם אחת וזורקים אותו לאשפה אינו מבטל ממנו שני כלי. ודחה את ראת האגרות משה מדברי הרמב"ם שהעושה כלים מן הלפת והאתרוג והדלעת שאינם מקבלים טומאה, שדוקא כלי לפת שמצד המציאות אינו יכול להתקיים, שנרבק מאיליו כעבור מספר ימים ולכן אינו כלי, אבל כלי חד פעמי מצד עצמו אפשר שיתקיים לזמן מרובה, דינו ככלי ומקבל טומאה אף שמשמש בו רק זמן מועט.

ולגבי הוכחת האגרות משה, שאין אפשרות להשתמש בו כי אם ב'וג' פעמים, חולק עליו במציאות, ולדעתו אפשר להשתמש בו הרבה פעמים, רק שצריך לזהר יותר משאר כלים שלא ישבר ויתקלקל התבנית.

ודוחה את ראת החלקת יעקב מדברי הרמב"ם בחותל, שהרמב"ם מדבר בחותל שמצד מהותו אינו ראוי לשימוש מרובה, שהרי אינו ראוי ליטול מה שתוכו עד שיקרענו או יתירנו, וכיון שקורעו ומשליכו לאשפה הרי זה תשמיש ארעי ואינו מקבל

עדכוני הלכה

הבהרה...

לגבי מה שפורסם בשמו בגיליון 'עומק הפשט' 209 פרשת שמיני תשע"ט בענין 'הגעלת כלים חדשים', ייקש מומחה הכשרות הרב יהודה שרשבסקי ה"ו לפרסם את תגובתו, בזה הלשון:

1. השומנים עמם מבריקים כלי מתכת עשויים להיות הן מן החי והן מן הצומח. אין בידי מידע אודות הפסקת השימוש בשומנים מן החי.
 2. אין בידי מידע אודות הפסדות השומנים מאכילה. טעימה כזו או אחרת ולאו בדיקת מעבדה כלשהיא אינן מעידות על הכלל.
- יהודה שרשבסקי

הפועלים עובדים בשבילו בכל שלבי הייצור, ונמצא שדינו ככלי שנוצר ברשות ישראל שאינו טעון טבילה. יש חולקים על עצה זו שאינו מועיל לפטור מטבילה (ראה קונטרס **טהרת הכלים** עמוד נה הערה 52), בנוסף צריך לוודא שבכל שלבי השיווק לא היה בעלות או שותפות של גוי, שמחייב בטבילה.

יש מדקדקים, שקונים תבניות אלומיניום רק מחברות מסוימות בבעלות ישראל שלא נסחרים בבורסה, כדי לוודא שאין שותפות של גויים במניות החברה. בנוסף מקפידים, לא לקנות בחנות בבעלות גוי, או רשת שיווק הנסחרות בבורסה, שאם גוי שותף בבעלות רשת השיווק במניות החברה, יתכן שטעון טבילה. ראה **קונטרס בית אב** (עמוד כא הערה ד) מציאות הדברים.

יישר כח למחבר הספר 'טבילת כלים כהלכתה' הרב בנימין יעקב פיליפס שליט"א שנעזרנו רבות בספרו הנפלא.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **טבילת כלים:** ישראל שקונה כלי מגוי, אסור להשתמש בו עד שיטבילנו כדן. בדיעבד המאכל לא נאסר.
- ב. **חד פעמי:** לגבי תבניות אלומיניום חד פעמי אם מיוצרים על ידי ישראל אינו צריך טבילה. ואם מיוצרים או משווקים על ידי גוי כגון אלו שמיובאים מחו"ל, נחלקו פוסקי זמננו, יש אומרים שלא טעון טבילה כלל אפילו בשימוש חוזר (חד פעמי אינו כלי, עומד לזריקה אינו כלי, יש מקילים באלומיניום). לדעת הרבה פוסקים לא צריך טבילה בשימוש ראשון, אבל חייבים טבילה בשימוש חוזר (אחשביה לכלי), ויש הרבה פוסקים שמצריכים טבילה בלא ברכה אפילו בשימוש ראשון כדן כלי אכילה (חשיב כלי כי ראוי בעצם לשימוש חוזר).
- ג. **יפקות:** השגחת בד"ץ העדה החרדית הוא רק לגבי שאין חשש בליעות בשומן אסור, אולם אין הכשר לגבי טבילה. מי שרוצה להחמיר מצוין על גבי התבנית יובא מחו"ל, ואם לא מצוין מיובא מחו"ל לכל הדעות אין בזה חשש.
- ד. **שכירות:** בהשגחת בד"ץ בית יוסף מופיע הכיתוב 'אינו טעון טבילה' כי היבוא נהפך להיות בעלים עוד בשלבי הייצור, ודינו ככלי שנוצר ברשות ישראל. יש חולקים על עצה זו שאינו מועיל לפטור מטבילה.

נושא הגיליון הבא:

ברכה על טבילת כלים בזמננו

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות הנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בידור הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823